

HET WEGLATEN VAN HET HOOFDSTUK OVER ABŪ ḤANĪFA IN KITĀB AS-SUNNA

DOOR: SHAYKH ṢĀLIḤ B. ʿABD AL-ʿAZĪZ ĀL ASH-SHAYKH

Vraag: Wat is uw mening betreffende de beschuldiging jegens Abū Ḥanīfa¹ – die te vinden is in het boek van ʿAbd Allāh b. al-Imām Aḥmad² – dat hij de mening had dat de Qurʾān is geschapen en andere zaken?

Antwoord: Dit is een goede vraag. Dit is te vinden in *Kitāb as-Sunna* van ʿAbd Allāh b. al-Imām Aḥmad. In de tijd van ʿAbd Allāh b. al-Imām Aḥmad was de Fitna van (de uitspraak van) *Khalq al-Qurʾān*³ groot. Men trachtte deze uitspraak te bewijzen met dingen die aan Abū Ḥanīfa werden toegeschreven, terwijl hij er vrij van was. Er

---

¹ Abū Ḥanīfa: Volledige naam: An-Nuʿmān b. Thābit b. Zūṭā at-Taymī. Hij werd geboren in Kūfa rond het jaar 80 A.H. (699) en overleed in Bagdad in het jaar 150 A.H. (767). Hij was een belangrijke jurist in de vroege periode van de Islam. Naar hem is de Ḥanafī-wetschool vernoemd. Zie: Adh-Dhababī, *Siyar aʿlām an-nubalāʾ* VI (Levensbeschrijvingen van beroemde edelen; Beiroet 2001) 390-403.

² ʿAbd Allāh b. al-Imām Aḥmad: Abū ʿAbd ar-Raḥmān ʿAbd Allāh b. Aḥmad b. Muḥammad b. Ḥanbal ash-Shaybānī al-Baghdādī (213-290 AH). Hij was één van de zonen van Imam Aḥmad b. Ḥanbal, de beroemde jurist en grondlegger van de Ḥanbalī Madhhab. ʿAbd Allāh heeft veel van zijn vader overgeleverd. Hij schreef onder andere het bekende boek *As-Sunna* over de geloofsleer van Ahl as-Sunna wa-l-Jamāʿa.

³ De Fitna van *Khalq al-Qurʾān* (het zeggen dat de Qurʾān geschapen is): In de tijd van Imam Aḥmad ontstond de Fitna van *Khalq al-Qurʾān*. De Muʿtazila kwamen hiermee aanzetten. Zij zeiden: ‘Voorwaar, het Woord van Allah is geschapen.’ Imam Aḥmad b. Ḥanbal werd beproefd toen de Abbasidische Kalif Maʾmūn de mensen uitnodigde naar deze valse uitspraak en hen dwong om dit uit te spreken. Ondanks deze zware beproeving bleef Imam Aḥmad standvastig vasthouden aan het correcte standpunt van Ahl as-Sunna wa-l-Jamāʿa dat de Qurʾān het ongeschapen woord van Allah is.

werden dingen aan hem toegeschreven die door de Mu‘tazila⁴ werden overgeleverd, zoals het foutief interpreteren van de eigenschappen en dergelijke zaken, waar hij vrij van was. Enkele van deze zaken werden verspreid onder de mensen en werden overgebracht aan bepaalde geleerden, waarna zij oordeelden met het klaarblijkelijke van de uitspraak. Dit was voordat Abū Ḥanīfa een (aparte) leerschool en wetschool had. Want het was dicht bij de tijd van Abū Ḥanīfa. Dus de uitspraken over Imam Abū Ḥanīfa werden overgeleverd, zoals de uitspraak van Wakī‘, Sufyān ath-Thawrī, Sufyān b. ‘Uyayna en anderen van onder de mensen van kennis. Het was in die tijd noodzakelijk volgens de Ijtihād van ‘Abd Allāh b. al-Imām Aḥmad. De noodzaak bestond om de uitspraken van de geleerden (over Abū Ḥanīfa) te overleveren.

Na die tijd waren de mensen van kennis echter overeengekomen dat deze uitspraken niet overgeleverd dienden te worden, zoals Aṭ-Ṭaḥāwī⁵ heeft vermeld. En dat Imam Abū Ḥanīfa slechts met het goede en met het fraaie vermeld diende te worden. Dit is na de tijd van al-Khaṭīb al-Baghdādī.⁶ In de tijd van (sommigen van) de compagnons van Imam Aḥmad werd er wellicht (over) gesproken, maar in de tijd van al-Khaṭīb al-Baghdādī werden overleveringen overgebracht over zijn levensgeschiedenis die bekend zijn. Daarna kwamen er weerleggingen op hem. Totdat we aankomen bij de studie naar de methodiek van de Salaf in de zesde en de zevende eeuw (van de Islamitische kalender). Ibn Taymiyya schreef daarover zijn bekende verhandeling *Raf‘ al-malām ‘an al-A‘imma al-a‘lām*. In al zijn boeken vermeldt hij Imam Abū Ḥanīfa met het goede en het fraaie en smeekt hij Allah om genade

---

⁴ Al-Mu‘tazila: Zij zijn de volgelingen van Wāṣil b. ‘Aṭā’, die zich afzonderde van de bijeenkomst van Al-Ḥasan al-Baṣrī en verklaarde dat de zondaar zich bevindt in een positie tussen twee posities, hij is geen gelovige noch een ongelovige en hij zal voor eeuwig in het Hellevuur zijn. ‘Amr b. ‘Ubayd volgde hem daarin. Zij ontkennen de eigenschappen van Allah en zij ontkennen de diviene voorbestemming. Zie: Muḥammad b. Šāliḥ al-‘Uthaymīn, *Sharḥ lum‘atil-i‘tiqād* (Riyad 1995) 163.

⁵ Aṭ-Ṭaḥāwī: Abū Ja‘far Aḥmad b. Muḥammad b. Salāma al-Azdī aṭ-Ṭaḥāwī (239-321 AH). Aṭ-Ṭaḥāwī is een toeschrijving aan het dorp Ṭaḥā in Egypte waar hij vandaan kwam. Hij begon met kennis op te doen in de Shāfi‘ī Madhhab, maar stapte vervolgens over naar de Ḥanafī Madhhab. Hij schreef een belangrijk werk in de geloofsleer van Ahl as-Sunna wa-l-Jamā‘a dat tot de dag van vandaag wordt onderwezen, genaamd *Al-‘Aqida aṭ-Ṭaḥāwiyya*.

⁶ Al-Khaṭīb al-Baghdādī: Volledige naam: Abū Bakr Aḥmad b. ‘Alī b. Thābit b. Aḥmad b. Mahdī al-Baghdādī. Auteur van vele schrijfwerken. Zijn meest bekende schrijfwerk is *Tārīkh Baghdād* (De geschiedenis van Bagdad). Hij werd geboren in 392 AH en groeide op in Bagdad. Al op jonge leeftijd begon hij met het opdoen van kennis, vooral in de wetenschap van Ḥadīth. Hij nam kennis van vele betrouwbare Ḥadīth-wetenschappers in verschillende landen, waaronder Bagdad, Basra, Nisjapoer, Isfahan, Dinavar, Hamadan, Koefa, al-Ḥaramayn, Damascus en Jeruzalem. Hij overleed in het jaar 463 AH. Zie: Al-Khaṭīb al-Baghdādī, *Iqtidā’ al-‘ilm al-‘amal*, red. Muḥammad Nāṣir ad-Dīn al-Albānī (Beirut 1984) 3.

voor hem en schrijft hij enkel één ding aan hem toe en dat is de uitspraak van al-Irjā',⁷ de Irjā' van de Fuqahā',⁸ zonder de reeks (andere) uitspraken die aan hem werden toegeschreven. Want er is een boek van Abū Ḥanīfa, (genaamd) *Al-Fiqh al-Akbar* en er zijn verhandelingen van hem die er op wijzen dat hij in grote lijnen de Salaf aṣ-Ṣāliḥ (de vrome voorgangers) volgde. Behalve in de kwestie van het plaatsen van de handelingen onder de noemer van al-Īmān⁹.

Zo was de gewoonte van de geleerden, zoals Imam Aṭ-Ṭaḥāwī zei. Behalve, zoals ik aan jou heb vermeld, sommigen die verder gingen en overdreven aan twee kanten. Aan de ene kant overdreven sommigen van Ahl an-Nazar (de mensen van opinies) in het kwaadspreken over Ahl al-Ḥadīth en noemden zij hen Ḥashawiyya¹⁰ en onwetenden.

Aan de andere kant overdreven sommigen van degenen die zich toeschreven aan de Ḥadīth en de Athar (overlevering) door slecht te spreken over Abū Ḥanīfa of slecht te spreken over de Ḥanafiyya als Madhhab of over diens geleerden.

De middenweg is hetgeen dat Aṭ-Ṭaḥāwī vermeld heeft en daarop bevinden zich de Imams van de Sunna.

Toen Imam Muḥammad b. 'Abd al-Wahhāb kwam vestigde hij deze methodiek bij de mensen, dat allen met het fraaie vermeld dienden te worden en dat er gekeken diende te worden naar hun uitspraken. Wat ervan aannemelijk is vanwege het bewijs, dat werd genomen. En dat een geleerde niet wordt gevolgd in datgene waarin hij een fout heeft gemaakt en waarin hij een vergissing heeft gemaakt. Integendeel, wij zeggen: 'Dit is de uitspraak van de geleerden, het is zijn Ijtihād, maar de andere uitspraak is het aannemelijke.'

---

⁷ Al-Irjā': De opvatting van de Murji'a-sekte dat de handeling niet tot al-Īmān behoort. Al-Īmān is volgens hen slechts bevestiging met het hart. De zondaar is daarom bij hen een gelovige met een compleet geloof, ook al doet hij wat hij doet aan zonden. Zie: Muḥammad b. Ṣāliḥ al-'Uthaymīn, *Sharḥ lum'atil-i'tiqād* (Riyad 1995) 162.

⁸ Murji'at-ul-Fuqahā': Letterlijke vertaling: 'De Murji'a van onder de juristen.' Er wordt mee bedoeld: Een groep van onder de mensen van kennis die in de fout waren gegaan wat betreft de kwestie van al-Īmān. Zie voor meer informatie onder andere: 'Abd Allah as-Sanad, *Arā' al-Murji'a fi muṣannafāt shaykh al-Islām Ibn Taymiyya 'arḍ wa-naqd* (Riyad 2007) 123-142.

⁹ Al-Īmān: Taalkundig: Het stellige geloof dat niet door twijfel wordt getroffen. Wettelijk: Uitspraak met de tong, geloof met het hart en handeling met de ledematen, het stijgt met gehoorzaamheid en het daalt met ongehoorzaamheid. Zie: Ṣāliḥ b. Fawzān al-Fawzān, *Al-Minḥat-ur-Rabbāniyya fi sharḥ al-arba'in an-Nawawiyya* (Riyad 2008) 45-46.

¹⁰ Al-Ḥashawiyya: Een woord dat wordt gebruikt als scheldwoord voor Ahl as-Sunna door diens tegenstanders. Letterlijk betekent het zoiets als schuim, opvulling of gepeupel.

Daarom werd er in de leerschool van de (Imams van de) Da‘wa¹¹ veelvuldig gesproken over het aannemelijke en het onaannemelijke. De mensen van kennis werden opgevoed in deze kwesties, ter verwezenlijking van deze zaak. Totdat wij aankomen bij het begin van het tijdperk van koning ‘Abd al-‘Azīz, toen hij Mekka binnenging. De geleerden wilden *Kitāb as-Sunna* van ‘Abd Allāh b. al-Imām Aḥmad drukken. De supervisor en controleur was de Shaykh, de Grootgeleerde, ‘Abd Allāh b. Ḥasan Āl ash-Shaykh, hoofdrechter in die tijd te Mekka. Dit hoofdstuk werd in zijn geheel verwijderd uit de druk. Het werd niet gedrukt vanwege de rechtsgeldige wijsheid, aangezien de tijd daarvoor was afgelopen. Daarnaast behoort het tot de Ijtihād, rechtsgeldige beleidsmatige overwegingen en het zorgdragen voor de belangen van de mensen om het weg te halen en het niet te laten staan. Dit is geen schending van de (wetenschappelijke) integriteit. De integriteit is dat we er voor zorgen dat de mensen zich niet afwenden van de Sunna en de correcte geloofsleer die ‘Abd Allāh b. Aḥmad vermeld heeft in zijn boek, vanwege (bepaalde) overleveringen die daarin staan. Het boek werd gedrukt zonder dit hoofdstuk en het verspreidde zich onder de mensen en de geleerden dat dit *Kitāb as-Sunna* was van ‘Abd Allāh b. al-Imām Aḥmad. Totdat het recentelijk werd gedrukt in een wetenschappelijke scriptie of een academisch onderzoek waarin dit hoofdstuk werd toegevoegd. Het hoofdstuk is aanwezig in de manuscripten, het is bekend. Dit hoofdstuk werd er dus opnieuw in toegevoegd...

Men zei: ‘De (wetenschappelijke) integriteit vereist om het te bevestigen... enzovoorts.’ Dit is zonder twijfel onjuist. De daad van de geleerden van de Da‘wa voorheen behoorde tot de rechtsgeldige beleidsvoering en het kennen van de bedoelingen van de geleerden met hun schrijfwerken, alsmede het verschil in tijdperk, plaats, toestand, datgene waarop de ‘Aqīda gevestigd is en de uitspraken van de mensen van kennis daarover.

Toen het boek werd gedrukt waren wij op uitnodiging bij de weledele Shaykh Ṣāliḥ al-Fawzān in zijn huis, vanwege een bezoek van de eminente Shaykh ‘Abd al-‘Azīz (b. Bāz) .

Aangezien de recente versie van *Kitāb as-Sunna* voor het eerst was gedrukt in twee boekdelen, bracht ik de toevoeging ter sprake van dit hoofdstuk betreffende wat werd vermeld over Abū Ḥanīfa in het boek en (bracht ik ter sprake) dat de eerdere versie dit niet had vanwege de daad van de Mashāyikh (om het weg te laten).

---

¹¹ A‘imma ad-Da‘wa: Hiermee wordt de Da‘wa in Najd en omgeving bedoeld, beginnend bij Shaykh al-Islām Muḥammad b. ‘Abd al-Wahhāb en vervolgens de Imams die zijn Da‘wa hebben opgevolgd.

Dus hij (Shaykh ‘Abd al-‘Azīz b. Bāz) zei tegen mij in de zitting van Shaykh Ṣāliḥ (al-Fawzān): ‘Wat de Mashāyikh hebben gedaan is hetgeen wat verplicht is. Het behoort tot de “rechtsgeldige beleidsvoering” om het te verwijderen. Om het te plaatsen/publiceren is niet gepast. Dit is de methodiek van de Mashāyikh.’

De zaak verergerde totdat er zelfs werken werden geschreven waarin Abū Ḥanīfa werd gelasterd. Sommigen zeiden: ‘Abū Jīfa¹²,’ en dergelijke (uitspraken).

Dit behoort ongetwijfeld niet tot onze methodiek, noch tot de weg van de geleerden van de Da‘wa, noch de geleerden van de Salaf. Wij vermelden de geleerden enkel met het fraaie. Wanneer zij een fout maken dan volgen wij hen daar niet in. In het specifiek de vier Imams, aangezien zij een status en een positie hebben die niet wordt ontkend.

Bron: Ṣāliḥ b. ‘Abd al-‘Azīz Āl ash-Shaykh, *Sharḥ al-‘Aqīda at-Ṭaḥāwīyya* II (Al-Mansura 1431 AH) 1180-1182.

Vertaling: Abū Junayd

---

¹² Abū Jīfa: Letterlijk: Vader van het kadaver.